

Een uitgave van de Vereniging van eigenaren-bewoners van monumenten

Inschrijving ledenvergadering en excursies nu mogelijk!

Inhoud

pagina

1	Voorwoord: Vertegenwoordiging
4	Algemene Ledenvergadering 2007 langs de Vecht
5	Jaarrekening 2006 en begroting 2007
6	Makelaars in monumenten
10	Het buitenhuis Nieuwerhoek in Loenen aan de Vecht
18	Voor u gelezen...
21	Jaar van de Molens 2007
24	Vragen van leden
26	Sfeerverslag najaarsexcursie Rivierenland 9 december 2006
30	Dakconstructies nader bekeken
37	Colofon

De foto's in deze uitgave zijn van Esther van Duijnhoven, Marc Beijen, Diederick de Vilder en Edward Munnig Schmidt.

Voorwoord: Vertegenwoordiging

Edward Munnig Schmidt, voorzitter Bewoond Bewaard

Dit jaar is het tien jaar geleden dat in Amersfoort onze vereniging *Bewoond Bewaard* werd opgericht. Er waren vele vaders en slechts een enkele moeder, maar allen waren enthousiast voor het idee een vertegenwoordiging van de eigenaren van woonhuismonumenten te creëren. Het borelingske bleek levensvatbaar en groeit nog altijd gestaag. Sinds onze website is geopend is onze bekendheid sterk toegenomen. Door het aanschrijven van alle grotere monumentengemeentes zijn ook veel nieuwe leden geworven. Er staat een nieuwe ronde op stapel waarvoor wij graag een nieuw bestuurslid zouden willen oproepen. Die zou zich, naast de secretaris, met ledenwerving moeten belasten. Ook wordt overigens een opvolger gezocht voor onze huidige secretaris, Eric Rijnders.

Om het tienjarig bestaan een feestelijk tintje te geven heeft het bestuur besloten een tocht per schip over de Utrechtse Vecht te organiseren. De jaarvergadering wordt op het schip gehouden. Meer hierover op pagina 4.

In monumentenland is het op het ogenblik met de vertegenwoordiging richting overheid slecht gesteld. Al ruim een jaar was bij het NCM alle aandacht gericht op de door staatssecretaris Van der Laan afgedwongen fusie met de archieven, Erfgoed Actueel en de archeologen tot de stichting Erfgoed Nederland. Al in 2006 werd het budget van NCM gehalveerd met navenant verlies aan personeel. Daarbij kwam dat ook RDMZ moest fuseren met de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek en er ook nog een groene poot bij kreeg: Cultuurlandschap. Nu heet de dienst dan ook Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM).

Zoals dat bij fusies gaat, was de aandacht van de meeste betrokkenen naar binnen gericht. Het netwerken en contact houden met evenknieën bij de verschillende ministeries schoot er bij in. Daarbij komt dat er een nieuwe bewindsman op WVC is gekomen van wie nog niet bekend is wat zijn ideeën zijn, en die gevoed moet worden met wat er leeft in monumentenland. Bij WVC zijn vrijwel alle bekende contactpersonen overgeplaatst zodat van een echte breuk sprake is en de continuïteit verloren ging.

Als klap op de vuurpijl werd de zeer ervaren directeur van NCM (Nationaal Contact Monumenten), Emil van Brederode, recent geveld door enige hersenbloedingen. Zijn terugkeer naar een functie in het monumentenveld lijkt niet

mogelijk. Gelukkig worden de monumenten in het stichtingsbestuur van Erfgoed Nederland vertegenwoordigd door de eveneens ervaren oud-voorzitter van NCM, de heer Koos Janssen, burgemeester van Zeist. Op de onlangs, ondanks alles, goed verlopen en goed bezochte monumentenstudiedag in Hilversum kon ondergetekende kennis maken met de nieuwe directeur van Erfgoed Nederland, de heer Hermans, afkomstig uit de archiefwereld. De collectieve bezorgdheid van het monumentenveld over de wel zeer krappe personeelsbezetting van de monumentenafdeling (momenteel resteert alleen Jan Willem van Beusekom - oud bestuurslid en medeoprichter van *Bewoond Bewaard*), werd bij die gelegenheid onder de aandacht gebracht. Ook werd gewezen op het schrijnend gebrek aan contacten met WVC en andere ministeries.

Niet alles is echter kommer en kwel, want het kabinet heeft voor restauraties aan grote monumenten belangrijke bedragen uitgetrokken. Er is dus sprake van, zoals oud minister Lubbers zou zeggen, een positieve grondhouding van het kabinet ten opzichte van monumenten! Meer dan ooit is *Bewoond Bewaard* van belang om de belangen van de monumenten op vele niveaus naar voren te brengen. Werft dus leden!

Oproep:

Uw monument belicht

Elders in deze nieuwsbrief vindt u een (herhaalde) oproep voor het openstellen van uw monument voor een ledenexcursie. Vindt u dat een stap te ver gaan, maar vindt u het wél leuk om andere leden van Bewoond Bewaard eens wat meer te vertellen over - en te laten zien van - uw huis? Schrijf in deze nieuwsbrief dan een artikel over uw huis, de staat waarin u het aantrof, de manier waarop u het hebt gerestaureerd of de bijzondere geschiedenis ervan. Goede illustraties kunnen het verhaal verlevendigen. Heeft u belangstelling? Neemt u dan contact op met het secretariaat via 1info@bewoondbewaard.nl. Op pagina 10 volgt een artikel over het huis van onze voorzitter, het buitenhuis Nieuwerhoek te Loenen aan de Vecht. Verderop in het blad vindt u een artikel van een ander lid, Marc Beijen, die een minstens zo bijzonder monument bewoont in het Gelderse Maurik.

Algemene Ledenvergadering 2007 langs de Vecht

Eric Rijnders, secretaris Bewoond Bewaard

Leden en begunstigers van *Bewoond Bewaard* treffen bij deze nieuwsbrief een uitnodiging aan voor de Algemene Ledenvergadering en Excursie op zaterdag 26 mei. Beide staan ditmaal in het teken van het 10-jarig bestaan van de vereniging. Om deze feestelijke gebeurtenis extra luister bij te zetten is gekozen voor een boottocht over de Vecht, die uitzicht biedt op tal van fraaie monumenten!

Om 10.30 uur zal het schip De Tijd afgemeerd liggen bij jachtwerf Kramer te Oud Zuilen. Kort daarop vertrekt het schip, om rond 14.30 uur weer terug te keren op hetzelfde punt. In de tussentijd zal de - zo kort mogelijke - vergadering worden gehouden, staat een lunchbuffet klaar en zal de voorzitter uitleg geven over de diverse buitenplaatsen en andere bezienswaardigheden. Deelname staat open voor leden en begunstigers. U kunt zich tot 12 mei, bij voorkeur per e-mail of schriftelijk, aanmelden bij het secretariaat: 1info@bewoondbewaard.nl. De deelnamekosten bedragen 20 euro per persoon, inclusief lunch en borrel, bij aanmelding te voldoen op Postbanknummer 4258170 t.n.v. 'penningmeester Bewoond Bewaard' te Beneden-Leeuwen. Meldt u tijdig aan, want het aantal plaatsen is beperkt. Introducté(e)s zijn uiteraard van harte welkom.

Het concept-verslag van de vorige ledenvergadering(en) is reeds gepubliceerd in de nieuwsbrief van najaar 2006. Hieronder vindt u de concept-jaarrekening over 2006. Oud Zuilen bereikt u vanaf de A2 of de A27 door af te slaan op de N230 en vervolgens op de N404 richting Utrecht.

Bij het stoplicht Oud Zuilen gaat u links het dorpje in en vrijwel direct weer links naar werf Kramer, die aan het einde van die weg ligt.

Conceptjaarrekening 2006 & conceptbegroting 2007

Balans per 31 december 2006

	Debet	Credit
Kapitaal		25.880,98
Resultaat 2005		2.421,59
Bank	221,79	
Rentemeerrekening	28.181,03	
Debiteuren	242,50	
Crediteuren / nagekomen kosten		495,42
Verlies	152,67	
Balans totaal	28.797,99	28.797,99

Winst- en Verliesrekening 2006 - Begroting 2007

	Begroting 2006	Werkelijk 2006	Begroting 2007
Inkomsten			
Contributies	9.625	9.446,25	8.100
Donaties	180	157,50	180
Bijdragen ALV	750	657,50	1.250
Renteontvangsten/diversen	500	934,98	750
Verlies		- 152,67	- 6.897
Totaal	11.055	11.348,90	17.177
Uitgaven			
Secretariaat/penningmeester/bestuur	1.200	559,00	1.200
ALV/excursies	2.000	1487,95	3.000
Jubileumkado leden (2007)			5.100
Nieuwsbrief	4.000	3968,65	4.250
Contributies/lidmaatschappen	350	105,07	250
Kosten website	300	250,00	300
Kosten PR/folders	900		2.500
Overige kosten	400		500
Bijdrage Kamer v Kooph.		21,62	22
Bankkosten		51,50	55
Aanschaf software/conversie	605	599,76	
Statutenwijziging		505,75	
Ledendienst – juridisch advies		3.799,60	
Saldo (batig)	1.300		
Totaal	11.055	11.348,90	17.177

Makelaars in monumenten

Elders in deze nieuwsbrief vindt u de oproep voor een website van Bewoond Bewaard met advertenties van monumenten. Voor een meer actieve bemiddeling bij de aan- of verkoop van een monument bent u uiteraard toch aangewezen op de diensten van een makelaar. Hoewel Bewoond Bewaard zeer terughoudend is met het besteden van aandacht aan commerciële diensten, meenden bestuur en redactie in dit geval u toch opmerkzaam te moeten maken op een tweetal interessante initiatieven. In deze nieuwsbrief treft u daarom informatie aan van de Monumentenmakelaar en van Redres. De redactie benadrukt evenwel dat de betreffende informatie geheel voor verantwoording van de betreffende ondernemers is.

De Monumentenmakelaar is (bijna) uniek

Hugo Doeleman, bestuurslid Bewoond Bewaard

Een makelaar die zich met name richt op monumentaal onroerend goed is bijna nergens te vinden. Er is er gelukkig wél een in Middelburg, een stad met 1.110 rijksmonumenten en 110 gemeentelijke monumenten. Dolf van Dijk heeft zich als makelaar/taxateur gespecialiseerd in monumenten. Het werkterrein is heel Zeeland. Zijn specialisatie is voortgekomen uit liefde voor het monument met al zijn facetten. Kennis over de geschiedenis van de bouw, de bewoners, de restauratie, de fiscaliteiten, het zijn al die aspecten die de monumentenmakelaar een toegevoegde waarde geven. Dolf van Dijk onderhoudt goede contacten in de wereld van de monumentenzorg om zijn kennis steeds verder te vergroten.

Staat een monument bij een andere makelaar te koop dan neemt Dolf van Dijk graag de positie in van aankopend makelaar voor de kopende partij, die vaak dan voor het eerst met een monument in aanraking komt.

Goede voorlichting is essentieel!

Dolf van Dijk wil graag samenwerken met andere makelaars in Nederland, die zich in dit marktsegment specialiseren. Op die wijze kunnen (toekomstige) eigenaren van monumenten in heel Nederland kwalitatief goed bediend worden.

Kijk voor meer informatie op www.demonumentenmakelaar.nl

Redres Erfgoedmakelaar

Jan-Willem Andriessen

Kerken, scholen, stationsgebouwen, kazernes, fabrieken, watertorens, zeepziederijen, krachtcentrales, gymnastieklokalen of ziekenhuizen, wie kent deze monumentale panden niet? Het zijn vaak prachtige gebouwen uit de 19e en 20e eeuw die door hun uiterlijk het gezicht van tal van steden en dorpen in Nederland hebben bepaald. Door technologische ontwikkelingen komen deze ouderwetse gebouwen en fabrieken leeg te staan. Deze verweerde juwelen bieden sfeer en ruimte en zijn vaak geschikt te maken voor een andere, nieuwe bestemming. Redres is in 2003 opgericht door ir. Jan-Willem Andriessen, richt zich met zijn bedrijf op deze bijzondere nichemarkt en bemiddelt in vraag- en aanbod van monumentaal aanbod in Nederland en België.

Het herontwikkelen van erfgoederen op inbreidingslocaties in opdracht van projectontwikkelaars. Zo had Andriessen het zich voorgesteld – bij de start van zijn bedrijf, ruim 4 jaar geleden aan de keukentafel. Het liep anders. Hij ontdekte dat veel eigenaren van monumentaal erfgoed een probleem hadden met het vinden van geïnteresseerde kopers. En dat potentieel in erfgoederen geïnteresseerde kopers een probleem hadden met het vinden van geschikte panden en locaties. Via zijn website kwamen vraag en aanbod bij elkaar.

Wie geen geschikt pand vindt, kan zich inschrijven bij de databank die vele mogelijkheden biedt. “Juist dat samenbrengen van vraag en aanbod genereert werk”. Reguliere makelaars kunnen namelijk niet goed met dergelijke panden uit de voeten: “beperkt afzetgebied, geen snelle handel en te specifiek”. Monumenteneigenaren waren aangewezen op de plaatselijke makelaar, terwijl het afzetgebied van deze bijzondere panden regionaal of zelfs landelijk is. Redres erfgoedmakelaar werkt anders dan de reguliere makelaar tegen één vast tarief, op basis van ‘no cure no pay’. Door het grote en bijzondere aanbod en het feit dat Andriessen landelijk werkt heeft Redres inmiddels een grote schare liefhebbers verzameld die regelmatig komt kijken op de vraag- en aanbodpagina van Redres. “Bij Redres kunnen nieuwe eigenaren ook terecht voor een haalbaarheidsonderzoek naar en een advies over de nieuwe bestemming. Erfgoedmakelaardij werd zo een belangrijke pijler in mijn werk. Erfgoedontwikkeling vervolgens ook.”

Andriessen is makelaar in de meest letterlijke betekenis van het woord, namelijk bemiddelaar. “Vanzelfsprekend reken ik courtage, tegen concurrerende tarieven. Opdrachtgevers van Redres zijn gemeenten met verlaten gebouwen

in hun bezit of in hun gemeente, projectontwikkelaars, particuliere opdrachtgevers en gebouweigenaren met oud vastgoed". Zij kunnen er terecht voor verkoopbemiddeling, haalbaarheidsonderzoeken - bouwkundig, architectonisch én financieel.

Kijk op www.redres.nl voor meer informatie over Redres.
Re-dres~se-ren (ov.wv.): weer in orde brengen: herstellen

Het buitenhuis Nieuwerhoek in Loenen aan de Vecht

Edward Munnig Schmidt

Inleiding

Waarom is de eigenaar van een buitenplaats lid van *Bewoond Bewaard*? Voor het behoud van buitenplaatsen bestaat sinds de vroege jaren zeventig van de vorige eeuw de Stichting tot behoud van Particuliere Historische Buitenplaatsen (PHB). Die stichting is over de jaren zeer succesvol geweest met verwerven van steun van de overheid voor onderhoud en restauratie van de vaak grote huizen en zelfs kastelen met hun historische parken. De voor deze categorie rijksmonumenten verkregen aftrek voor de inkomstenbelasting van de onderhoudskosten is indertijd via een motie in de Tweede Kamer uitgebreid tot alle rijksmonumenten. Die faciliteit heeft enorm bijgedragen tot het behoud van ons gebouwde erfgoed.

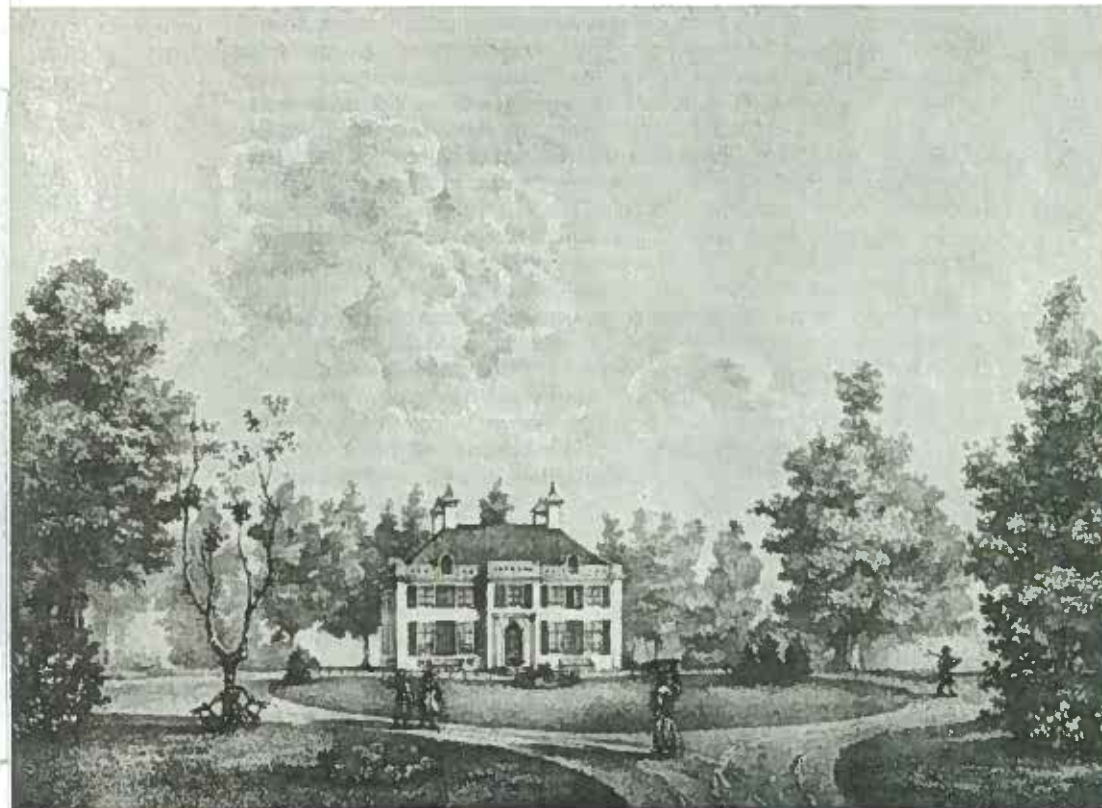
Uw voorzitter heeft vanaf 1982 deel uitgemaakt van het bestuur en later de raad van toezicht van PHB. In 1996 kwam het hem voor dat het te gek voor woorden was, dat alleen buitenplaatsen en de kastelen vertegenwoordigd waren in gesprekken met diverse overheden en woonhuismonumenten niet. Dat leidde in 1997 tot de oprichting van de vereniging van eigenaren-bewoners van rijksmonumenten met de roepnaam *Bewoond Bewaard*. Sinds 2006 is het werkteerrein verbreed tot de gemeentelijke monumenten omdat de meeste provincies en een aantal gemeenten ook voor deze categorie financiële faciliteiten hebben geschapen.

Bouwhistorie

Bouw in de zeventiende eeuw

Op de oudste kaart van Loenen, circa 1650, staat op de plaats waar later de buitenplaats zou verrijzen een boerderij met twee hooibergen getekend. Die plaats is gelegen tussen de Vechtdijk, waarover het landverkeer zich afwikkelde en waarop sinds Napoleon de rijksstraatweg ligt, en de Vecht. De huisplaats ligt wat hoger dan de rest van het terrein, welke verhoging mogelijk ontstaan is door zand en kleiafzetting uit de tegenover het huis uitwaterende Drecht, die 1.100 jaar geleden nog vanuit het Gooi over het veen naar de Vecht stroomde. Die Vecht maakt deel uit van de delta-afwatering van de Rijn. Bij de inval van de Fransen in 1672 werd het noordelijke buurhuis, kasteel Cronenburgh, belegerd en ingenomen. Het ligt voor de hand dat de nabijgelegen boerderijen onder het krijgsgeweld te lijden hebben gehad en waarschijnlijk is de boerderij toen verbrand. Een verkooldde balk, gevonden onder

het huis, zou daar de stille getuige van kunnen zijn. In 1683 vatte men kennelijk weer moed en werd begonnen met de aanleg van de buitenplaats en de bouw van het nog bestaande woonhuis. Het is opgetrokken met de lokale bruinbakkende steen in Vechtformaat, verwerkt in kruisverband; de voegen netjes gesneden. De muren zijn een volle steen dik zonder spouw, het was immers een zomerhuis. Het kreeg op de begane grond de toen gebruikelijke eiken - kruiskozijnen met glas in lood-ruitjes en in de onderste openingen

Afb. 1 Nieuwerhoek in 1718 vanaf de Vechtdijk (nu Straatweg) met de baroktuin. (uit: *De Zegepraalende Vecht*)

dichte luiken. Boven kwamen vierkante vensters met dichte luiken, en ook in de zijmuren werden enkele vensters aangebracht.

Het huis is met voor- en achtergevel oost-west geplaatst, meet 16 x 13 meter, is twee bouwlagen hoog met in de kap een zolder en daarboven een vliering. Die kap is op een later moment met hout beschoten over de eerste panlatten heen. Het dak is met gesmoorde (grijze) oudhollandse pannen gedekt en de nokken met loden afdekkepers. De goten en afvoeren waren oorspronkelijk van lood (nu zink).

De hoofdingang is aan de Vecht gelegen. Aan zowel de Vecht- als de straatzijde geven twee glazen deuren toegang tot deze middengang. Oorspronkelijk was aan de straatzijde op twee pilaren een balkon boven de achterdeur gebouwd vanwaar men een mooi zicht had op de *parterres de broderie* in de tuin. De noordelijke kamer aan diezelfde kant was een opkamer met in het souterrain daaronder de keuken. Die had twee lage ramen op grondhoogte en een toegang met een trap aan de noordkant. Daarachter ligt de wat diepere kelder onder de noordzijde van het huis. Omdat de Vecht nog wel eens buiten zijn oevers trad, was die opkamer geen luxe.

Aan de zuidkant bevinden zich twee kamers en suite. Boven zijn er vier grote kamers op de vier hoeken met aan de west-, noord en oostkanten kleine tussenkamers. In het midden is op de eerste verdieping naast het trappenhuis een vierkante hal opengelaten, die wordt verlicht door een daklicht. Dat licht bevindt zich op het platte dak tussen de rondlopende dakvlakken. Dat platte dak ontwaterd via een Keulse goot over de vloer van de vliering.

In een van de kamers boven is nog de 17de eeuwse betimmering van de alkoofwand aanwezig. Ook in de zuidelijke kamer aan de Vecht zal een alkoofbetimmering aanwezig geweest zijn gezien de plaatsing uit het midden van de schoorsteen.

Als laatste teken van de 17de eeuwse bouw komt het wat mysterieuze dubbele gemetselde gewelf onder de zuidelijke Vechtkamer ter sprake. Het staat haaks op de Vechtgevel en is ongeveer een meter hoog, de vloerbalken liggen erop. De vloeren in die kamer, in de andere Vechtkamer, in alle bovenkamers en op zolder bestaan uit 4 cm dikke grenen delen, die kop aan staart gelegd en soms 45 cm breed zijn. Het 17de eeuwse huis is verder nogal eenvoudig geweest, van een mogelijke betimmering beneden is geen spoor gevonden. De balken waren in een kleur geschilderd en niet met patronen, ook op de deuren zijn geen versieringen aangetroffen.

De 18de eeuwse modernisering

In 1737 onderging het huis een ingrijpende modernisering en verfraaiing. De familie Lups, die het huis dat jaar kocht, was welgesteld en liet het huis aan de mode van de tijd aanpassen. Aan de buitenzijde werden waarschijnlijk de

toen al vijftig jaar oude kruiskozijnen met hun kleine glas in mond-ruitjes vervangen door schuiframen met grotere ruiten in houten roeden. Waarschijnlijk zijn toen ook de beide bouwhuizen aan de straat gebouwd met hun zijgevels evenwijdig aan die van het hoofdhuis en de voor- en achtergevels evenwijdig aan de straat. In de noordgevel van het noordelijke bouwhuis kwam een half kruiskozijn, dat van het hoofdhuis afkomstig zal zijn. Aan de binnenzijde van het huis kwamen beneden nieuwe eiken deuren met een in lindehout gesneden acanthusbladmotief.

Afb.2 De wanden van de hal en de gang werden met stucwerkknissen geleed met bovenin in stuc verwijzingen naar de vier seizoenen en de vier elementen. Boven de gangdeuren bracht Van Logteren fraaie bustes aan van een meisje, een jonge vrouw met een spinklos (Omphale), een man met een knots (Hercules) en een oude vrouw: de vier stadia van een mensenleven. Boven de dubbele deuren naar de beide Vechtkamers werd aan één zijde Prudentia, godin van de voorzichtigheid, en aan de andere Apollo, god van de kunsten, afgebeeld.

Afb.3 Aan het plafond kwamen barokke voluten en acanthusbladversieringen in stuc. De trap naar boven kreeg leuning in een exuberante, al naar een rococo neigende stijl en op de verdieping werden de wanden versierd met stucwerk baldakijnen waarvan met

koorden opgenomen gordijnen afhangen. Voor een slaapverdieping heel passend. De gesneden leuningen zetten zich door tot aan de zolderdeur. Een

marmere fontein met fraai messing kraantje maakte het op de bovenhal mogelijk water voor de toilettafels te tappen. Het werd gevoed uit een waarschijnlijk loden vat op zolder dat zijn water uit de zakgoot kreeg. De vloer in de gang is terzelfder tijd belegd met zeven uit één blok marmer gezaagde à *livre ouvert* gelegde platen.

De tweede modernisering, in 1824-'25

De weduwe Pook van Baggen, die het huis in 1824 kocht, zette zich voortvarend aan een aanpassing naar de heersende mode. Die mode, afkomstig van Lodewijk Napoleon, vroeg om een wit huis in het groen. De weduwe vroeg de bekende architect J. D. Zocher jr. om zowel huis als tuin nieuw vorm te geven.

De 18de eeuwse ramen werden vervangen door empire vensters met grotere ruiten en de kenmerkende brede middenstijl. De nieuwe ramen kregen eiken persiennes of stores, ook wel louverluiken genoemd. Om het huis 's winters af te sluiten kwam er een tweede stel dichte luiken in vurenhout voor de benedenramen. Het is nog steeds de gewoonte om twee maal per jaar de luiken te wisselen.

Op het dak werden de 17de eeuwse dakkapellen vervangen door eigentijdse met halfronde bovenzijden. Het tympaan aan de Vechtzijde verdween en er kwam een houten attiek aan de straatzijde; of er ook een aan de Vechtzijde is geweest is niet zeker, maar wel waarschijnlijk. Aan die zijde kwam in ieder geval een half rond balkon op twee forse houten Toscaanse pilaren op hardstenen basementen met een passend smeedijzeren hek en openslaande glasdeuren vanuit de balkonkamer. De stoep bestaat uit een half rond blok hardsteen.

De buitenmuren werden witgepleisterd, behalve de hoeklisenen, die een oud-rose kleur kregen.

Om beide deurpartijen kwamen houten omlijstingen met pilasters, die in hardsteenkleur, dus blauwgrijs, werden geschilderd. De houten deurlijsten zelf moesten op Bentheimer steen lijken en kregen een geelgrijze kleur. Onder alle raamkozijnen kwamen hardstenen dorpels.

De vier schoorstenen werden eveneens witgepleisterd en kregen puntige met lood beklede houten kappen, behalve de noordelijke aan de straatzijde, die het rookkanaal van de keuken bevatte. Daar kwam een om een verticale as draaiende houten kap op, een zogenaamde gek, die steeds van de wind afwijst zodat een goede trek van het vuur gewaarborgd is.

De schoorstenen staan op houten jukken op de vliering en krijgen de rook toegevoerd langs onder de kaspanten slepende gemetselde rookkanalen. Die van de keuken kwam recht omhoog, opnieuw met het oog op een goede trek.

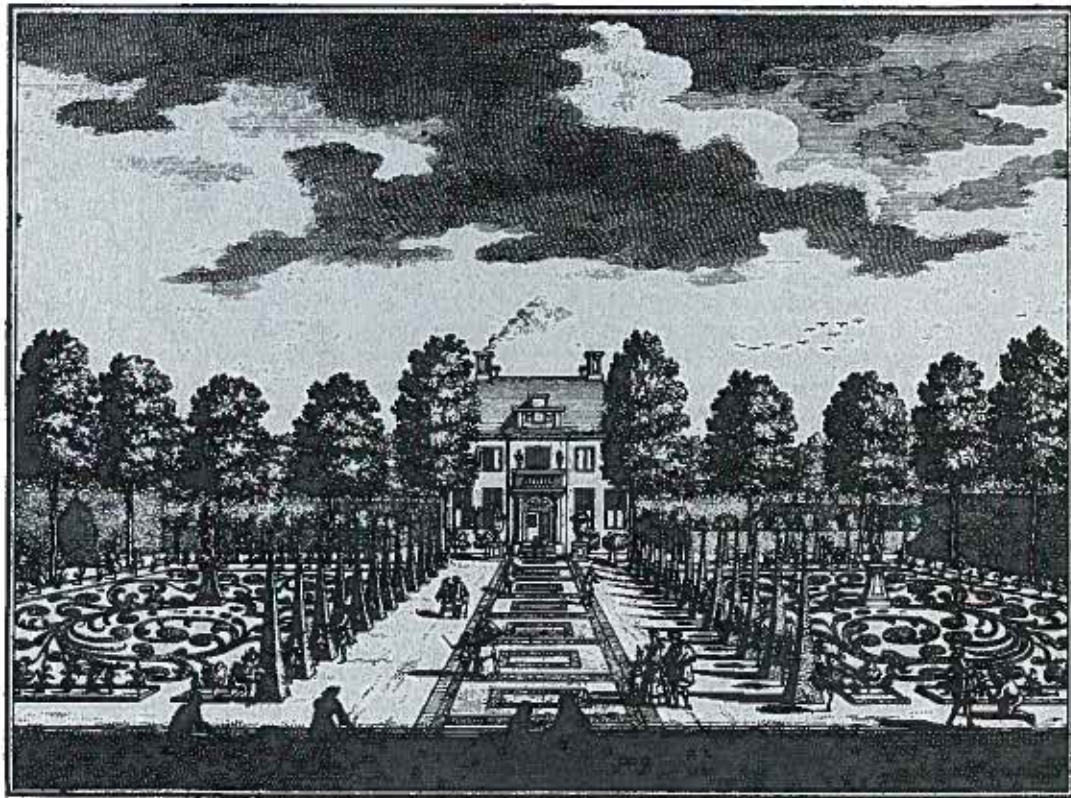
In de zuidelijke kamer aan de straatzijde werd een op grof linnen geschilderd arcadisch landschap met ruïnes en bosschages rond de hele kamer aangebracht. Ook in de noordelijke kamer aan de Vechtzijde kwam een dergelijk behang. Het moest wat op gobelin lijken. Later in de 19de eeuw zijn beide behangfels, waarvoor tempera of waterverf is gebruikt, met behang overplakt. Op zolder zijn sporen van een bedstede te zien, die nog lang bestaan heeft want er loopt een elektrische leiding naartoe. In de vloer daaronder is een luikje gemaakt net boven waar in de kamer daaronder de kachel stond. Zo kon de bewoner van de bedstede het in de winter in zijn beschutte ruimte uithouden.

Aan de zijde van de weg, die Napoleon als belangrijke weg van Parijs naar Amsterdam heeft laten bestraten, kwam op de stenen brug een nieuw smeedijzeren toegangshek waarin de naam van het buiten in een toen modern lettertype goudverguld stond en staat te prijken. Aan de Vecht is later die eeuw een gietijzeren hek gekomen waarin eveneens de naam van het huis is aangebracht.

Tot 1874 had Nieuwerhoek een overpark van 11 ha met daarachter een boerderij met 40 ha grasland. Dat jaar werd het huis zonder dat park en de boerderij verkocht.

Veranderingen in de twintigste eeuw

Rond 1905 vond de toenmalige eigenaar van het huis, een Indischman zoals dat toen heette, het verwarmen van het huis met kachels te omslachtig. Hij liet een verwarming, natuurlijk op kolen, aanleggen met de ketel in de kelder. Daar was ook de kolenberging. In 1914 liet hij aan de zuidzijde van het huis

Afb. 4 Nieuwerhoek, in 1854 getekend door P.J. Lutgers

de nog bestaande halfronde serre met koepelvormig dak bouwen. Om de serre kwam tevens een terras - op stalen balken met troggewelfjes - dat een terrazzovoer met hardstenen banden eromheen kreeg. Ook de vloer binnende serre was daarvan gemaakt. De serre werd met buiselementen onder de schuiframen verwarmd. De ruiten daarvan zijn enkelgebogen en de ruiten van het dak dubbelgewelfd glas in T-ijzeren bogen. De achterwand van de serre is bekleed met travertijn en stalactieten met bakken voor planten om een rotswand te suggereren. De planten in de bovenste lange bak kunnen met een kraantje en een sproeibuis water gegeven worden.

Het terras werd omheind door ijzeren hekken, met als voorbeeld het hek om het balkon. De hekken waren van veel slechter ijzer dan het balkonhek en waren in 1975 vrijwel weggeroest. De sokkels waar de hekken in rustten waren opgebouwd van een merkwaardig soort beton met houten wapening en met zaagsel in het cement: telkens vier zijden met een betonnen top en een hardstenen basement.

Toen in 1924 een volgende eigenaar de keuken uit het souterrain naar de noordkant van het huis liet verhuizen heeft de architect eveneens het karakter van het huis gerespecteerd en de keukenaanbouw in de stijl van het huis vormgegeven. De vloer van de opkamer werd verwijderd, de balken werden hergebruikt voor een nieuwe houten vloer van kleinere delen. Onder die vloer dekt een betonnen plaat de ondergrond af.

Dezelfde eigenaar van 1924 liet in de noordelijke Vechtkamer een nieuwe haardpartij van Portsoy (Schotse groene) marmer met Tudorboog aanbrengen met aan weerszijden eiken boekenkasten, deels open deels met deurtjes, en rond de kamer een lage lambrisering. Het William Morris-achtige papier behang, dat hij liet plakken over het geschilderde behang is nog in gebruik. Op de slaapverdieping zijn in die tijd van twee kleine kamers badkamers gemaakt.

In 1974 kocht ondergetekende het huis, om sindsdien een groot deel van zijn tijd te wijden aan het herstel van het hoofdhuis.

Voor u gelezen...

Eric Rijnders, secretaris Bewoond Bewaard

Monumenten Inventarisatie Project (MIP)

In de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw zijn door gemeenten en provincies beschrijvingswaardige gebouwen - meest woonhuizen - uit de periode 1850-1940 geïnventariseerd. Dit heeft geleid tot een schat aan gegevens over bijna 165.000 objecten. Uit dat aantal werd een kleine 8% geselecteerd voor de status van rijksmonument, dus circa 13.000. De beschrijvingen bevatten zoveel mogelijk de bouwdatum, naam van de architect stijaanduiding en functie. Aan de inventarisaties gingen beschrijvingen van historisch geografische, sociaal-economische, architectuurhistorische, bouwhistorische en stedenbouwkundige ontwikkelingen van regio's en gemeenten vooraf. De meeste niet tot rijksmonument aangewezen panden zijn niet vergeten maar te vinden op www.kich.nl. Een aantal is inmiddels tot gemeentelijk monument verheven. Zij zijn te vinden via een interactieve kaart met schaal-aanduiding waarop geklikt kan worden om in te zoomen op de gewenste gemeente en vervolgens het gewenste object. Er moet dan een opname van het oorspronkelijke MIP-rapport verschijnen. De gegevens van de provincie Groningen zijn zo niet te vinden, maar wel die van de stad. (EMS)

BRIM

In 2007 kunnen - woonhuis en agrarische - rijksmonumenten vanaf 1 april tot 1 september aangemeld worden voor een subsidie op basis van het Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten (BRIM). Ook voor winkels, opslagruimtes en kantoren, mits rijksmonument, kan een aanvraag ingediend worden. De subsidieperiode loopt van 1 januari 2008 tot en met 2013. Op www.racm.nl zijn de voorwaarden en formulieren te vinden. Papieren formulieren zijn aan te vragen per telefoon 030-6983456 of per info@racm.nl. De ervaring van ondergetekende is dat als het even kan men de eenvoudigste, eerste, categorie moet kiezen. Die behelst gewoon onderhoud met natuurlijk een reserve voor niet te voorziene zaken als verrotte kozijnen, ramen, deuren, gootlijsten en wat er verder in de loop der jaren aan verrassingen optreden. Alleen voor echte grotere klussen dient voor een volgende categorie geselecteerd te worden, waarbij meer gegevens over het object, tekeningen en offertes van aannemers overlegd moeten worden. Houdt rekening met inflatie over die zes jaar! De monumentenwacht kan de vereiste nulmeting van de onderhoudstoestand van het pand verzorgen. De regeling gaat uit van een goede aanvangstoestand wat onderhoud betreft. (EMS)

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO)

Per 1 januari 2008 moet een nieuwe nogal ingrijpende wet WABO in werking treden, die tot doel heeft om voor bedrijven en particulieren tot één loket te komen voor voorgenomen activiteiten "die van invloed zijn op de fysieke leef-omgeving". Wij nemen aan dat het om bouw- c.q. verbouwactiviteiten gaat. Er verandert dan het nodige voor gemeentes op vergunningengebied. Binnenkort is op www.racm.nl en op www.omgevingsvergunning.vrom.nl meer informatie beschikbaar. (EMS)

Restauratiebeurs 2007

Elke twee jaar ontmoeten monumenteneigenaren, liefhebbers en geïnteresseerden op de Nederlandse Restauratiebeurs de vakmensen, ambachtslieden, onderzoekers en wetenschappers op het gebied van monumentenzorg, restauratie en erfgoed. Ook dit jaar vindt dit grootste monumentenevenement van ons land plaats, en wel op 19-21 april in de Brabanthallen in Den Bosch. In het kader van het Jaar van de Molens wordt ditmaal extra uitgebreide aandacht besteed aan deze bijzondere categorie monumenten. Kijk voor meer informatie op www.restauratiebeurs.nl. Gelijkijdig met de Restauratiebeurs vindt de antiekbeurs Art Fair 's-Hertogenbosch plaats. Er is een combinatiekorting mogelijk voor toegang tot beide beurzen. Kijk daarvoor op www.afsh.nl. (ER)

Oproep:

uw monument in de verkoop?

Menig monumenteneigenaar heeft lang moeten zoeken voordat hij zijn 'paleisje' vond. Die zoektocht duurt niet alleen lang omdat het aantal monumenten relatief beperkt is (en het aantal te koop staande monumenten nóg beperkter). Voor het vinden van een beschikbaar monument is men in belangrijke mate aangewezen op het toeval. Er is slechts een beperkt aantal gespecialiseerde makelaars, en dan nog hebben die geen overzicht over het totale aanbod. Hooguit zijn zij lokaal goed bekend. De veelgebruikte NVM-website Funda kent geen aparte categorie voor monumenten, al kan men er wel globaal op leeftijd van het huis zoeken.

Bewoond Bewaard wil te koop staande monumenten beter toegankelijk maken. Dat is handig voor de monumentenliefhebber en draagt *en passant* ook bij aan de bekendheid van monumenten. Daarom wil het bestuur ook op de eigen website ruimte maken voor kleine advertenties. Een tweetal fraaie voorbeelden is reeds te bewonderen op onze website www.bewoondbewaard.nl. Hebt u belangstelling voor deze nieuwe dienst? Stuur de relevante gegevens dan naar 1info@bewoondbewaard.nl.

Jaar van de Molens 2007

Esther van Duijnhoven, penningmeester Bewoond Bewaard

Dit jaar is uitgeroepen tot het Jaar van de Molens. Daarom nemen wij u graag mee in het verhaal van de familie Beijen uit het Gelderse Maurik. Zij bewonen de Beijenkorf v/h De Hoop, een ronde stenen stellingmolen uit 1873 én een rijksmonument.

De molen van Maurik, gemeente Buren, werd in 1873 bebouwd door de familie Kievit op de fundamente van het in 1417 verwoeste kasteel Maurik. Zij deed dienst als windkorenmolen. In 1936 kwam met een hevige storm aan haar malende functie een eind. Een van de wieken stortte neer, waarna ook de overige wieken, kap en omloop werden verwijderd. Het maalbedrijf werd met een dieselmotor voortgezet en de molenromp deed daarna dienst als pakhuis. Tot 1961. In dat jaar verbrandde het bijbehorende molenhuis, waarna de molenromp een woonfunctie kreeg.

Acht jaar geleden zocht de familie Beijen een herenboerderij in de Betuwe. Molen De Hoop keek uit naar nieuwe bewoners en zo vonden zij elkaar. Met haar voeten op de tweede trede van de eerste trap voorvoelde de huidige vrouw des molens dat dit historische pand "thuis" zou worden voor haar en haar gezin. Zij kochten de molen en restaureerden haar tot een uitwendig complete woonmolen zonder maalwerk.

De restauratie kende een aanloopperiode van vijf jaar, waarin de molen haar monumentenstatus kreeg en subsidies werden vrijgemaakt bij rijk, provincie en gemeente. De molen is een zogenaamde achtkanter: begane grond en eerste verdieping hebben een achtkantige vorm. Vanaf daar is de molen rond. De gaafheid van de bouwvorm en de goede staat waarin de romp destijds verkeerde, waren aanleiding om het statusverzoek tot rijksmonument te honoreren. In 2004 werd met de restauratie van de molen gestart en herkreeg zij haar omloop. In de zomer van 2006 werd als laatste wapenfeit een nieuwe kap en een nieuw kruis geplaatst. Sinds 13 juni 2006 draait de molen weer in volle glorie, de dag waarop de restauratie feestelijk werd afgerond met het onthullen van haar nieuwe, officiële naam op de baard: De Beijenkorf anno 1873/2006. Wie op www.jaarvandemolens.nl de molenkaart van Nederland bekijkt, zal opvallen dat De Hoop een zeer geliefde en daarmee veelvoorkomende molennaam is. De nieuwe, door overheidsinstanties officieel geaccepteerde naam, onderstreept daarom het unieke karakter van deze molen.

De Beijenkorf is met haar 19 meter hoogte een baken in het landschap. 's Avonds wordt zij steervol verlicht. Zij heeft aan de basis een diameter van 6,40 meter binnenwerks, met muren van 80 cm dikte. Onder de kap is de

diameter nog 4,60 meter binnenwerks en hebben de muren een dikte van 40 cm. Met uitzondering van de beletage op de begane grond, die gelegen is op een terp, benaderen de hoogtes van de verschillende verdiepingen, de oorspronkelijke meelvloeren, de plafondhoogten van een moderne nieuwbouw woning. Deze is af te meten aan het aantal te beklimmen treden, variërend van 22 treden tot de eerste meelvloer (3,50 meter) tot 13 à 14 treden (2,20

meter) tussen de hogere etages. Om goed en veilig in de molen te kunnen wonen, zijn de oorspronkelijke steile trappen lang geleden reeds vervangen door goed beloopbare, dichte trappen.

Wonen in een molen is bijzonder. Wie de familie Beijen bezoekt, merkt dat meteen al bij het beklimmen van de terp waarop de molen is gebouwd. De gezinnen die de molen de afgelopen 75 jaar hebben bewoond, hebben telkens iets aan het wooncomfort verbeterd. Zo kreeg de molen op de begane grond een uitbouw ter grootte van een éénderde cirkel, waarin de woonkamer, keuken, bijkeuken en serre zijn geplaatst. Als het hard waait, voel je de molen trillen. Op een hoogte waar koude, harde wind en regen vrij spel hebben, is het gebruik van de badkamer op de vierde en bovenste verdieping een belevenis op zich. Vanwege de dikke muren blijven winterkou en zomerwarmte twee weken langer buiten de deur, maar uiteraard ook twee weken langer voelbaar.

Tijdens de restauratie is het metselwerk van de gehele molen van top tot teen gereinigd en opnieuw gevoegd. Aan de westzijde was dat wegens doorwatering voor het behoud van de molen noodzakelijk. Ondanks het herstel is, getuige de vorming van bloemkoolvormige kristallen op de muur en het her en der loslaten van stucwerk, de vochtbalans nog niet volledig hersteld. Dit heeft nog enige maanden nodig, vervolgens worden als laatste activiteit van de renovatie de wanden opnieuw afgewerkt.

Voor geen goud verruult de familie Beijen haar molen weer voor een *gewoon* woonhuis. Vanuit de serre omhoog kijkend naar de verlichtte kap en wieken spreekt mevrouw Beijen haar waardering uit voor dit bijzondere pand. En velen genieten ervan mét haar. Niet in de laatste plaats de oudere bewoners van het dorp. Voor hen is het extra bijzonder dat de molen in haar oude luister is hersteld en op mooie dagen weer draait in al haar pracht en glorie, zoals ten tijde van hun jeugd, meer dan 75 jaar geleden.

Meer informatie over evenementen in het kader van het Jaar van de Molens en een overzicht en bijzonderheden over de diverse (woon)molens die Nederland rijk is, vindt u op:

- www.jaarvandemolens.nl
- www.molens.nl

Vragen van leden

Eric Rijnders, secretaris Bewoond Bewaard

Regelmatig stellen leden vragen via de website van Bewoond Bewaard. Omdat de antwoorden hierop voor meer leden van belang kunnen zijn, volgt in elke nieuwsbrief een selectie. Mocht u beschikken over afwijkende of aanvullende informatie, dan vragen wij u om dat te laten weten aan ons secretariaat: 1info@bewoondbewaard.nl.

Sloopvergunning

Vraag: ons huis is aangewezen als monument, maar zeer bouwvallig. We willen daar nieuw gaan bouwen. De ambtenaar van de gemeente heeft echter al laten weten dat er geen sloopvergunning afgegeven zal worden. Mag dat zomaar?

Antwoord: Volgens onze informatie mag een gemeente alleen een sloopvergunning weigeren indien sprake is van:

- een beschermd rijks-, provinciaal of gemeentelijk monument;
- een beschermd rijks-, provinciaal, gemeentelijk gezicht waarin het pand ligt, indien het pand is aangemerkt als minimaal 'beeldondersteunend'.

Tevens kan de gemeente de sloopvergunning aanhouden indien:

- er nog geen sprake is van een goedgekeurd nieuwbouwplan;
- er sprake is van zogenoemde 'voorbescherming' in verband met een lopende procedure tot aanwijzing als monument.

Indien, nadat de sloopvergunning is aangevraagd, een procedure tot bescherming als gemeentelijk monument wordt opgestart, dient de procedure tot aanvraag sloopvergunning afgehandeld te worden als ware de beschermingsprocedure niet opgestart. Is de sloopvergunning aangevraagd nadat de formele bekendmaking van het voornemen tot bescherming van het pand door plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst, dan zijn er twee mogelijkheden:

- in de verordening is sprake van voorbescherming. Dan is de procedure tot plaatsing leidend en zal de sloopvergunning worden aangehouden totdat de plaatsing onherroepelijk is geworden;
- er is geen sprake van voorbescherming. Dan moet de aanvraag sloopvergunning worden afgehandeld zonder dat meegewogen mag worden dat er een procedure tot plaatsing lopende is.

Overigens roept uw mail de vraag op waarom de ene partij graag wil slopen en de andere blijkbaar graag wil bewaren. Onze ervaring geeft aan dat behoud meestal prima mogelijk is zonder dat de eigenaar echte beperkingen hoeft te ervaren bij zijn/haar (ver)bouwplannen. Een monumentenstatus biedt daarbij meestal aanzienlijke voordelen in de financierings sfeer, tegenwoordig ook voor gemeentelijke monumenten. Afbreken kan maar één keer en dan zijn die voor-

delen voorgoed buiten beeld, nog afgezien van het verlies van een beeldbepalend (en dus altijd extra waardevol) pand.

Vraag: Wij hebben een Oldamsterboerderij uit 1909 gekocht, een rijksmonument. In de gang zit een gedeelte gemarmerde lambrisering, in het andere gedeelte niet. We willen daar echter hetzelfde doen. Kent u iemand die dit kan of zouden we het ook zelf kunnen doen?

Antwoord: de heer Lex van der Zwaag van Buist Schilders te Groningen (www.corbuist.nl) kunnen wij aanbevelen als één der beste marmerschilders in het land. Het is een bijzonder lastige techniek, dus alleen een ervaren vakman zal in de meeste gevallen het gewenste resultaat leveren.

Uitnodiging: ledenexcursie 30 juni 2007

Op zaterdag 30 juni 2007 vindt alweer de vierde Ledenexcursie plaats. Het betreft de exclusieve openstelling van huizen van leden voor leden. Na de succesvolle bezoeken aan Utrecht, Amsterdam en Rivierenland leidt de voorjaarsexcursie ons dit jaar naar de Stad Groningen. Het belooft een zéér aansprekende middag te worden die ons brengt tot in het hart van de oude Groninger binnenstad. De wordingsgeschiedenis van de stad zien we terug in de panden die wij zullen bezoeken. Om 12.30 uur verzamelen wij ons in het koetshuis van het 18e eeuwse huis *Zelfs vindt de Mus*, gelegen in de eerste uitleg van de stad. Het huis ligt aan de Zoutstraat, het koetshuis aan de nabije Noorderhaven. Daarna bezoeken we het op loopafstand gelegen huis *Eem* aan het Hoge der Aa, een huis met een zeer boeiende bouwgeschiedenis. Daarna wandelen we naar het in oorsprong middeleeuwse Hinckaertshuis in de Oude Kijk in 't Jatstraat. We keren vervolgens terug naar de Zoutstraat om daar, na de bezichtiging van huis én tuin, de middag om ongeveer 17.00 uur af te sluiten. Het verzamelpunt ligt op ongeveer 20 minuten lopen van het NS-station. Voor wie per auto reist, is er bij het koetshuis privéparkeerruimte voor zo'n 12 auto's. Aan deze excursie zijn geen kosten verbonden. Uw enige verplichting betreft de begrijpelijke afspraak: aanmelden is komen. Wees welkom in Stad en Ommeland! Om de privacy van uw gastheren/vrouwen te waarborgen, kunt u zich voor de ledenexcursie uitsluitend aanmelden via de penningmeester: 1info@bewoondbewaard.nl of 06-48964655. Zij voorziet u graag van alle gewenste nadere informatie.

Leden die geïnteresseerd zijn in mooie particuliere tuinen kunnen dat weekend in Groningen hun hart ophalen. Op zaterdag 30 juni en zondag 1 juli wordt in het Groninger Westerkwartier namelijk een open tuinen-marathon gehouden, waarbij de mooiste tuinen vrij toegankelijk zijn. Meer informatie hierover is te vinden op www.hettuinpadop.nl.

Sfeerverslag najaarsexcursie Rivierenland 9 december 2006

*Hugo Doeleman & Esther van Duijnhoven,
bestuursleden Bewoond Bewaard*

Vanuit het gehele land, van Groningen tot Zeeland, kwamen 12 leden van *Bewoond Bewaard* op zaterdag 9 december 2006 bijeen in het zonovergoten Gelderse riviereengebied. Het werd een interessante en gezellige middag. In Brakel, een landelijk dorp aan de Waal tussen Zaltbommel en Gorinchem, werden wij opgewacht in de deel van de boerderij van Viola van Vossen-van Soest. Viola vertelde boeiend over de bijzondere wordingsgeschiedenis van de omgeving, de boerderij en haar bewoners. Anderhalf uur was veel te kort om de rijke historie van het pand sinds de 16e eeuw te verhalen. Samen met haar restauratiearchitect beschreef mevrouw Van Vossen de geschiedenis van het pand in het boekje *Huijs en Hoff aan de Viegelstraet*, een echte aanrader. De boerderij is met zorg gerestaureerd. Gebouw en inrichting harmoniëren. Volgens oude boedelbeschrijvingen lijkt het interieur hier door de eeuwen heen op dezelfde plaats te zijn gebleven. Viola heeft, samen met haar echtgenoot, vele, vele uren gezwoegd om alles weer in authentieke stijl terug te brengen. Ook zij ontkwamen er niet aan om hierbij keuzes te maken.

Zowel binnen als buiten is 'de stenen kamer' goed te herkennen als oudste gedeelte van dit fantastische monument (zie foto links).

Met uitzicht op de kerk en het landgoed Brakel, staat de boerderij prachtig in haar omgeving. Bij het afscheid laat de gastvrouw ons delen in de rijke appeloogst en krijgen we allemaal een zak overheerlijke goudreinetten mee voor thuis.

Met z'n allen gebruik makend van de veerpont naar de overzijde van de Waal, rijden we in colonne naar ons volgende adres, Huize Landzicht in Kerk-Avezaath. Onze gastgevers, Hans Hoens en Louise Engbers, heten ons enthousiast welkom en gaan direct van

start met hun uitleg. Vol vuur vertellen zij over de wetenswaardigheden van hun huis. Met de jas nog aan bezoeken we eerst de tuin. Eerbiedig lopen we langs de oudste leipeer van Nederland. Deze bijzondere, meer dan 300 jaar oude boom draagt nog elk jaar vrucht, hoewel de vruchten klein blijven en niet meer afrijpen. De boom leeft in volledige symbiose met insecten. Achter het huis zien we de 17e eeuwse moerbeiboom. Op deze plaats is dus sprake van drie monumenten: huis én beide stokoude bomen. De vruchten van de moerbeiboom proeven we in de zelf gemaakte likeur. In dit huis wordt gelééfd, zo merken wij, met name in de sfeervolle keuken. Na de koffie en de likeur volgt de bezichtiging van het huis. Zo krijgen wij ook de koninginnekamer te zien. Dit is de kamer die Koningin Juliana steeds ter beschikking stond, wanneer zij bij haar hofdame op Landzicht het koninklijke protocol even kon ontvluchten. De deel is nu in gebruik als berg- en werkplaats. Maar kijken we vanuit de deel naar boven, dan zien we twee hoge, smalle ramen, met daarachter de moderne badkamer en ontdekken wij dat, al douchend, onze gastvrouw zo haar tuinman in de gaten kan houden. Een bijzonder detail in een huis dat overigens veel authentieke elementen en een historische aankleding heeft. Een korte rit brengt ons weer de Waal over naar Beneden-Leeuwen. We bezoeken daar het Brouwershuis anno 1806 van onze penningmeester (zie ledenverhaal nieuwsbrief najaar 2005). Met z'n allen staand in de voortuin, vertelt Esther over de bouwhistorie van deze herenboerderij. Binnen zien we

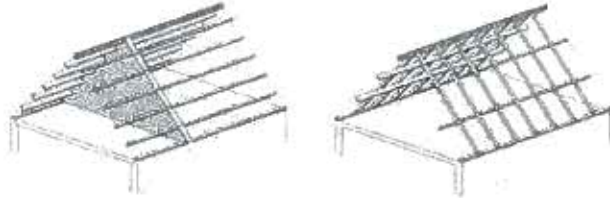
het resultaat van de recente renovatie. Het behoud van historische elementen ging er hand in hand met de verbetering van het wooncomfort. En we horen over de herkomst van de middeleeuwse deur, die toegang geeft tot de oude deel. Ook dit monument is bemeubeld met smaak, met meubels met een eigen verhaal, passend bij het pand. Met behoud van oude bomen is de tuin recent opnieuw aangelegd in de stijl en tijdsgeest van het pand. Pand en tuin passen bij elkaar en vormen een mooi ensemble. We waren met een enthousiaste, geïnteresseerde groep leden op stap. We troffen mooie, interessante panden, waarover op enthousiaste wijze werd verhaald en concluderen dat het een waardevolle middag is geweest! We verheugen ons op de volgende ledenexcursie, die zal plaatsvinden in de stad Groningen. Gaat u ook mee?

1) *Huis en Hof aan de Vlegelstraat - de geschiedenis van een boerderij te Brakel, Viola van Vossen-Van Soest & Frank Ruiter, ISBN 90-800326-6-2*

Dakconstructies nader bekeken

Dit artikel maakt u wegwijs in de benamingen die worden gebruikt bij daken. Hoewel de kwaliteit van de illustraties niet overal even goed is, denken wij u toch van dienst te zijn met dit overzicht van termen. Op de site van Joost de Vree - waaraan dit artikel is ontleend - vindt u de illustraties beter in beeld gebracht. www.joostdevree.nl

In Nederland zien we hoofdzakelijk twee principes voor de constructie van een hellend dak: gordingen of sporen:

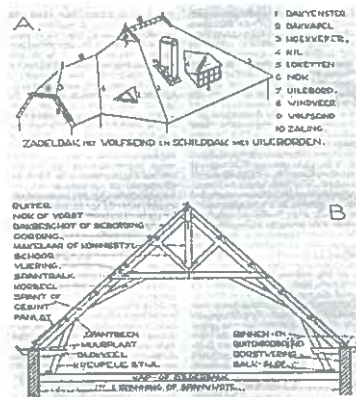

gordingen, ondersteund door spanten, binnen- of buitenmuren

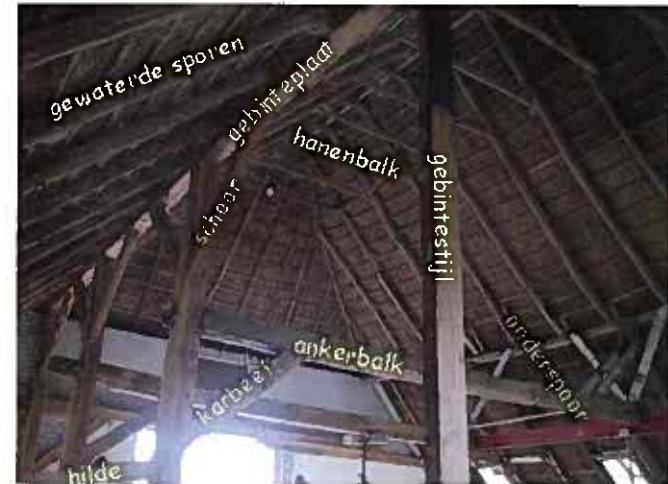
sporenkap

In monumenten is veelal een sporenkap toegepast als hoofdprincipe maar er zijn talloze mengvormen.

Dakelementen hellend dak, tekening:

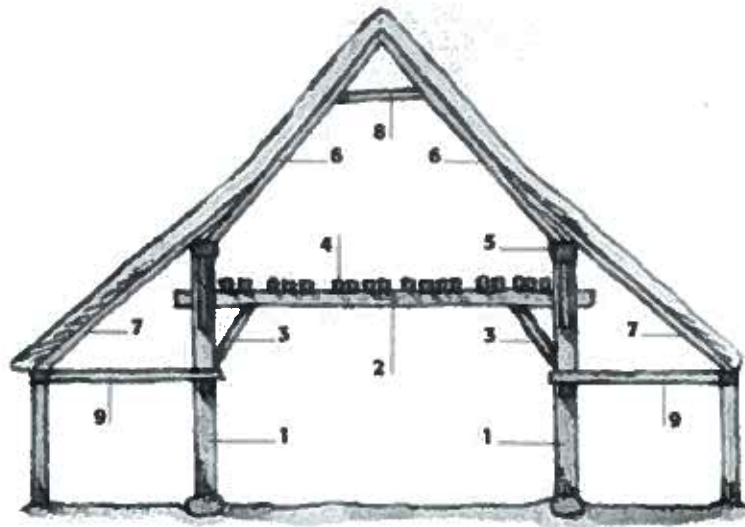

Dakelementen in het hellend dak van een boerderij

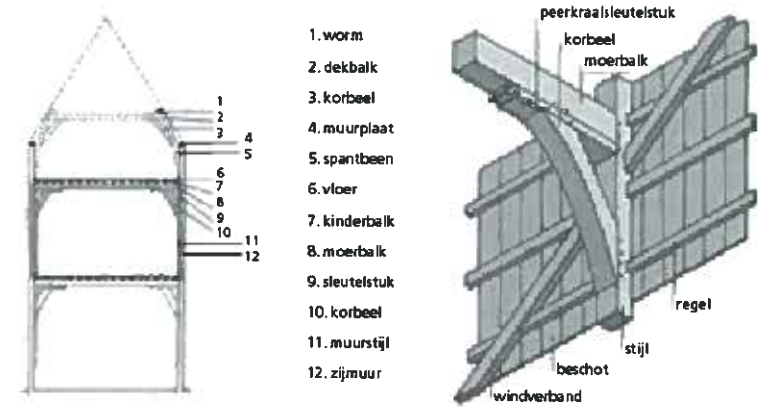

De benamingen zoals ze gebruikt worden in de kappen van boerderijen "om met een timmerman te kunnen praten tijdens de verbouwing"

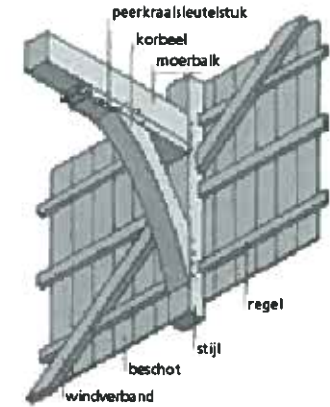
1. gebintstijl of gebintestijl (22x22 cm)
2. ankerbalk (30x25 cm)
3. schoor of korbeel (18x18cm)
4. sliet of tasligger (rondhout)
5. gebintplaat of gebinteplaat (22x18cm)
6. spoor (gewaterd rondhout 15cm)
7. onderspoor of oplanger (idem)
8. hanenbalk of sporenhout
9. zijbeukspantbalk of hildebalk

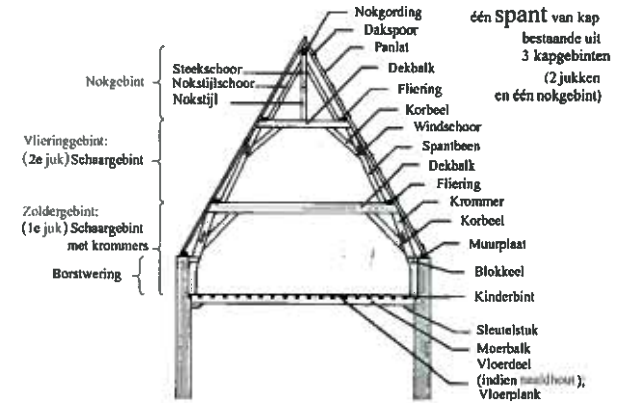
Bij gebouwen met een verdieping en zolder zien we de volgende onderdelen:

1. worm
2. dekbal
3. korbeel
4. muurplaat
5. spantbeen
6. vloer
7. kinderbalk
8. moerbalk
9. sleutelstuk
10. korbeel
11. muurstijl
12. zijmuur

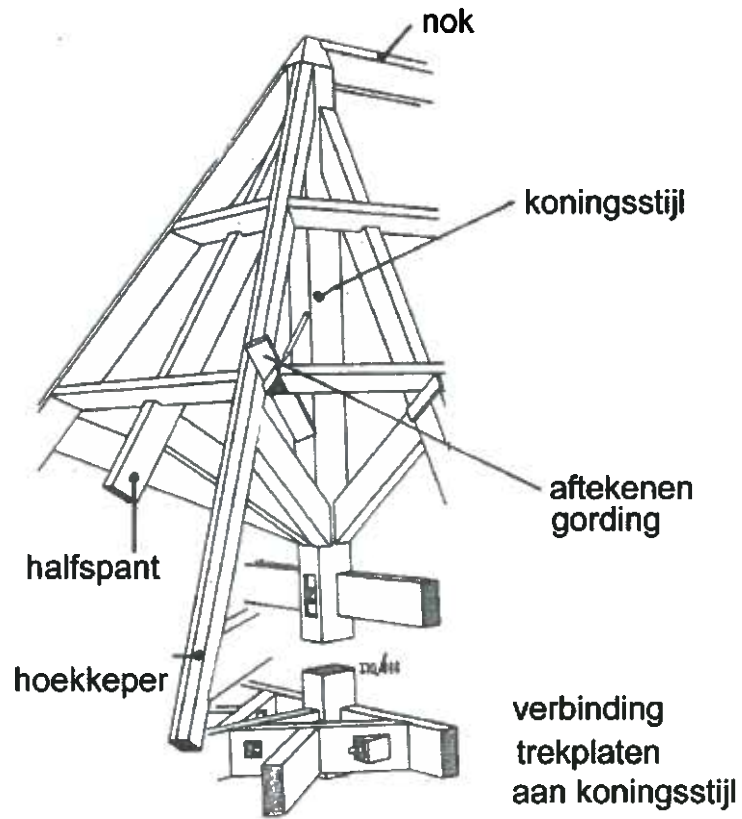

Kap met nokstijl, vlieringgebint en zoldergebint (afbeelding Utrechts documentatiesysteem):

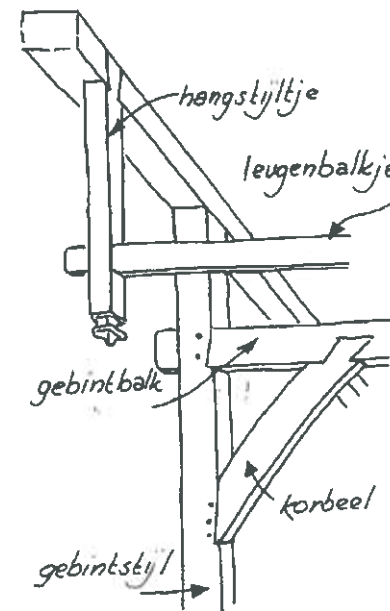
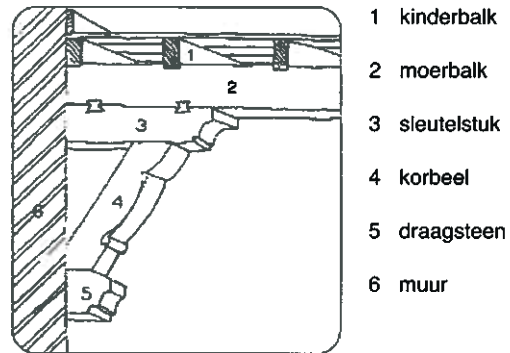

één spant van kap
bestaande uit
3 kappebinten
(2 jukken
en één nokgebint)

Uit S.P. Botman Constructieleer voor de timmerman 1953, met dank aan Piet Hoekman, met o.m. halfspant:

Korbeel:
Met dank aan Groninger Kerken, uit het handzame boekje "Vaktaal":

Oproep: Secretaris gezocht

Na drie jaar deze functie te hebben vervuld neemt Eric Rijnders afscheid als secretaris. *Bewoond Bewaard* is daarom - dringend - op zoek naar een opvolger voor het secretariaat. De werkzaamheden omvatten voornamelijk het behartigen van correspondentie (aanmeldingen en vragen van leden), het voorbereiden en notuleren van de bestuurs- en ledenvergaderingen en het begeleiden van de uitgave van deze nieuwsbrief, omdat de ledenadministratie wordt beheerd door de penningmeester. Al met al moet gerekend worden met een tijdsbelasting van gemiddeld 1 tot 2 uur per week. Belangstelling voor deze lichte maar interessante functie, die u in het hart van de monumentenwereld brengt? Neemt u dan contact op met Eric Rijnders op 06-20419231 of via 1info@bewoondbewaard.nl.

Oproep: leden werven leden

Sinds 1997 behartigt *Bewoond Bewaard* de belangen van haar leden, eigenaren-bewoners van monumenten. Om een sterke vuist te kunnen maken heeft *Bewoond Bewaard* voldoende leden nodig. Sinds de oprichting neemt het aantal leden jaarlijks toe, tot momenteel ruim 360. Een respectabele - en gerespecteerde- achterban, maar onze doelgroep is natuurlijk veel groter! Ledenwerving is daarom van groot belang. Het bestuur doet ook een (bescheiden) beroep op u, als lid. Bij het secretariaat ligt een brochure klaar met meer informatie over het lidmaatschap. Deze kunt u opvragen via 1info@bewoondbewaard.nl.

Colofon

Uitgave van de Vereniging Bewoond Bewaard
Postadres: Herengracht 474, 1017 CA Amsterdam
Postbankrekening: 4258170
www.bewoondbewaard.nl

Bestuur en Redactie:

voorzitter: E. Munnig Schmidt
secretaris: E. Rijnders
penningmeester: E. van Duijnhoven
lid: H. Doeleman
lid: D. de Vilder